

ОХОРОНА УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ (О. УВП) – комплекс інженерно-технічних, електронних та організаційно-правових заходів, спрямованих на забезпечення ізоляції засуджених.

Згідно зі ст.12 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» О. УВП здійснюють воєнізовані формування – підрозділи, які відповідно до Закону діють у складі органів і УВП, СІЗО, призначені для їх охорони та запобігання і припинення дій, що дезорганізують роботу виправних установ.

Контроль за організацією О. УВП, СІЗО, дотриманням правопорядку та забезпеченням безпеки в них забезпечує ДКВС України (див. *Установа виконання покарань*).

Щорічно в Україні з УВП втікають кілька десятків ув'язнених. Засуджені здійснюють бунти і захоплюють потяги під час етапування. Втечі фіксують навіть з виправних колоній високого рівня безпеки. А іноді за ув'язненими в УВП прилітає вертоліт. Найчастіше втечі здійснюють у виправних центрах. Відповідно контроль за організацією О. УВП потребує перегляду. Доцільним уявляється більш активне запозичення зарубіжного досвіду.

У деяких країнах для щоденного контролю за ув'язненими використову-

ють нові технології на основі штучного інтелекту. Зокрема, у Гонконзі тестують обладнання, яке безперервно відстежує місце перебування, заняття і пульс ув'язнених. Деякі в'язниці готуються до запуску мережових систем відеоспостереження, які фіксуватимуть випадки ненормальної поведінки: завдання каліцтва або проявів агресії. В інших в'язницях почнуть використовувати роботів, запрограмованих на пошук наркотиків у фекаліях ув'язнених.

Уряд Китаю закінчує установку передової «розумної» системи відеоспостереження у в'язниці Яньчен. За допомогою прихованих камер і датчиків, розміщених у всіх тюремних кімнатах, система в режимі реального часу зможе контролювати в'язнів – колишніх високопосадовців, що відбувають там покарання.

Звісно, нові технології можуть поліпшити умови утримання в камерах, а також підвищити загальний рівень безпеки. Разом із тим зловживання сучасними технологіями загрожують перетворити будні в'язнів і тюремних наглядачів на справжній жах. Збір величезної кількості конфіденційних відомостей стане небаченим раніше досяганням на недоторканність особистого життя. Якщо залишити поза увагою питання про права і гідність в'язнів, посилене відеоспостереження може нашкодити реабілітації, створюючи атмосферу недовіри і контролю. Сучасні дослідження показали, що в УВП з постійним наглядом напруга між персоналом і ув'язненими посилюється, ще більше ускладнюючи проблеми з поведінкою.

В'язниці, в яких рівень агресії і кількість проблем з поведінкою значно знижено, – серед них установи в штаті Коннектикут (США), Норвегії та Німеччині – не застосовують форми жорсткого нагляду та соціального контролю. Там намагаються повернути ув'язненим самостійність, підготувати їх до повернення у суспільство.

В Україні планується проведення реформи пенітенціарної системи. На думку Міністра юстиції України Д. Малюська, така реформа має передбачати впровадження інших видів покарань, ніж ув'язнення, щоб стимулювати виправлення засуджених і зменшити кількість злочинів у державі. Доцільно зменшити кількість УВП, розширити застосування електронного моніторингу, браслетів, домашнього арешту, причому не як засобу забезпечення, а виду покарання. Відповідні зміни, за словами міністра, мають бути внесені у КПК України.

Лит.: Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України // Відомості Верховної Ради України, 2005, № 30, ст. 409. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15>; Все вокруг уже «умное», чем тюрьмы хуже? URL: <http://cripo.com.ua/gangsters/vse-vokrug-uzhe-umnoe-chem-tyurmy-huzhe/>; Новий міністр юстиції: в Україні має бути дві тюрми. URL: <https://bihus.info/noviy-ministr-yusticii-v-ukraini-mae-but-i-dvi-tyurmi>; Почему заключенные массово бегут из украинских тюрем. Расследование Лиги коррупции. URL: <https://112.ua/statji/pochemu-zaklyuchennye-massovo-begut-iz-ukrainskih-tyurem-rassledovanie-ligi-korrupcii-477974.html>.

В. І. Тимошенко.